

80 éve halt meg Strassnoff Ignác, a szélhámoskirály

A mai ember számára a Duna tévé nemrég vetített háromrészes filmsorozata révén ismerős az alakja. (A tévéfilm 1966-ban készült Keleti Márton valós dokumentumokon alapuló forgatókönyve alapján, a főszerepben Benkő Gyulával.)

Halálával 1933-ban többhasábos cikkben két alkalommal foglalkozott az Aradi Közlöny. Hogy mi köze volt Aradnak a világhírű, rokonszenves csalóhoz? Mindössze annyi, hogy az aradi direktor, Szendrey Mihály testvéröccse volt.

A nemzetközi hírű, kétes értékű híresség 1868-ban született Mátészalkán, kalandvágya már gyermekkorában jelentkezett. Még nincs tízéves, amikor családja nagy rémületére eltűnik otthonról, elcsavarog egy cirkusszal, ennek kézzelfogható eredménye, hogy jól megtanul németül.

Néhány középiskolai osztály elvégzése után, 18 éves korában írnoki állást kap a Kereskedelmi Minisztériumban, ekkor történik az első félrelépés, melynek indítéka a „nő” (Keresd az asszonyt – mondja a francia). Az imádott lányt drága ékszerekkel akarja levenni a lábáról, és mivel pénze nincs, egy barátjával ellopja és értékesíti a dohánytőzsde teljes készletét.

Mikola Menyhért, volt császári és királyi mesterdetektív szerint Strassnoff Ignác a Monarchia legnagyobb szélhámosa volt. Szerinte rendkívüli képességeit már mutatja az a tény, hogy 23 éves korában eladta az egész Vérmezőt a bolgárkertésznek számára.

„Bűnügyi aktái fél mázsát is nyomhatnak –írja róla egyik életrajzírója, Salga Attila –, ő volt az egyház és az arisztokrácia szellemes vámszedője, az élet színpadán rögtönzött szerepeket eljátszó zseniális kalandor, a nagyvilágot megjárta szélhámoskirály. Sziporkázott az ötletektől”.

Kedvenc jelmeze a huszárfőhadnagyi egyenruha, ha ebben, cvikkerrel a balszemén valahol megjelent, mindenki tökéletes úriembernek hitte. Egy alkalommal Vaszary Kolos esztergomi hercegprímásnál úgy mutatkozott be, hogy ő Esterházy huszárfőhadnagy, és tudván, hogy a főpap a szívében viseli a fiatal arisztokraták sorsát, feloldozást kért a főpaptól az elkövetendő öngyilkosságáért, mondván, hogy ez becsületbeli ügy: ha a kártya adósságait azonnal nem fizeti ki, kénytelen főbe lőni magát. Az egyházi hatalmasság természetesen megszánta, és tetemes pénzkölcsönnel segítette ki a bajbajutott „herceget.”

Rászedett rendőrfőnököket, bankárokat, politikusokat. Például az első világháború idején Horvátországban „tárgyalt”, mint Ferenc József megbízottja. Emlékezetes kalandja, mikor főtiszt egyenruhában, négyezer (egy másik adat szerint ötezer) szőrmebekecset rendelt a honvédségnek. A forgalmazónak azt javasolta, adják drágábban az árut, mert a hadseregnek van rá pénze, a hasznot pedig felezzék meg. Aztán felvette a búsás előleget, majd nyoma veszett. Ugyanezzel a trükkel. tonnaszámba igényelt lisztet, szalmát, zabot, kötőféket, mígnem egy szíjgyártó, – akinek gyanússá vált –, lebuktatta.

Nem ez volt az első eset, hogy börtönbe került, több mint 20 évet töltött fegyházban, de ott sem tétlenkedett. Egyszer, miközben a börtönigazgató házába küldték dolgozni, felhívott egy bútorkereskedőt, és eladta az egész lakberendezést. A vicc az, hogy fel is tudta venni a pénzt. Egy másik alkalommal, mikor írnokként dolgoztatták egy bútorgyárban, a szabadulása előtti napon egy egész vagon készterméket küldetett a saját címére, amit aztán, ahogy hazaért, el is adott. Első szabadulása után Szendrey jó útra akarta téríteni, beajánlotta az egyik újsághoz riporternek, ott aztán a választási kampányra szánt pénzt fölözte le. Barátnőjével „végigcsalták” az egész világot Párizstól, Hamburgtól az olasz Capri szigetén át Amerikáig.

1926-ban egyik szabadulása után megígérte, hogy jó útra tér, és elkezdte írni az emlékiratait, ezt egy német és egy francia kiadónak is eladta, minkét helyről zsebre téve az előleget.

„Nem úgy írt, ahogy egy bokszoló írna egy lejátszott mérkőzés után, látszik a szövegén, hogy írás közben még egyszer élvezettel élte át az eseményeket” – értékeli művét Salga Attila.

A legendás szélhámos ebben az alkotásban fogalmazza meg az elveket, amely szerint cselekedett, és ezek nem is rosszak: *„Meg kell szerezni mindent lehetőleg még ma, mert holnapra talán már semmi se marad! Ne vedd el semmit, intézd úgy, hogy önszántukból adják!”*

Legendák is keletkeztek róla, ezekben úgy szerepel, mint a szegényeket segítő Rózsa Sándor. Egy ilyen esetről az Aradi Közlöny számol be. Debrecenben igazságot szolgáltatott egy keservesen zokogó cselédlánynak, akit a gazdája szexuálisan kihasználta, aztán kidobott. A férfit pisztollyal kényszerítette, hogy

tekintélyes összegű pénzt adjon áldozatának „*mert az ilyen gazemberek nem meggyőzést, hanem fegyvert érdemelnek*”–mondta a leányzónak a tett végrehajtása után.

Strassnoff Ignác 64 éves korában, a debreceni kórházban halt meg tüdősorvadásban (az aradi újságíró szerint májbetegségben), és a halála előtti években jó útra tért. „*A zseniális nagy kalandornak feledhetetlen, legendává dagadt nagy jelenetei voltak az élet színpadán, (...) hírhedt esetei túléltek saját korukat*” – írja az Aradi Közlöny, mikor beszámol hősünk „*utolsó nagy kalandjáról*”, az elmúlásról.

És milyen igaza lett az újságírónak. Eddig három róla szóló könyvet találtam, Radó István 1932-ben, Frank László 1966-ban, Salga Attila 2005-ben írt életéről, szerelmeiről, kalandjairól, vannak róla német és francia nyelvű kalandregények, nem is beszélve az emlékiratai alapján készült Keleti Márton-filmről.

A sors iróniája, hogy az ugyancsak országos hírű, becsületben megőszült, a közösség érdekeiért fáradozó bátyjáról, **Szendrey Mihályról**– a Szövétnek egy régi számától eltekintve – még egy tanulmány sem

íródott. (Talán az aradi színháztörténet most készülõ második kötete szolgál neki némi kárpótlásul.)

Piroska Katalin

Szövétnek, 2014. február

Könyvészet:

Salga Attila, A mátészalkai kalandor regényes élettörténete. Debrecen, 2005.

Fencsik Tamás, a svindlerkirály. MMM Magazin on-line 2012. 3. évf. 7. szám

Aradi Közlöny 1933. július 12.